

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2013	24 augustus 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 43/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2013 d.d. 24 augustus 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

43/95

(Afgesloten 241400B AUG 1995)

Conclusie/voorzicht

Er zijn geruchten van een coup tegen de Bosnisch-Servische president Karadzic. Mogelijk zijn deze geruchten juist, omdat zowel de Servische president Milosevic als de Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic reden hebben om het vertrek van Karadzic na te streven. Het zal echter niet eenvoudig zijn om Karadzic te vervangen; bovendien moet worden betwijfeld of zijn heengaan een stap in de richting van vrede in Bosnië-Herzegovina zal betekenen.

Er vinden nog steeds "zuiveringen" plaats in de (voormalig) Servische gebieden in Kroatië. Deze worden naar alle waarschijnlijkheid uitgevoerd met goedkeuring van de Kroatische autoriteiten.

Vorige week is de spoorlijn tussen Zagreb en Sector Oost opgeblazen, vermoedelijk door Serviërs. Mogelijk zullen Kroatische Serviërs, nu gebleken is dat zij geen partij zijn voor de Kroatische strijdkrachten in een openlijk conflict, in versterkte mate hun toevlucht nemen tot een dergelijk clandestiene manier van oorlogvoeren.

Hongaarse bronnen maken melding van geweld tegen etnische Hongaren in Vojvodina. Het betreft echter vermoedelijk slechts incidenten. Met deze berichten wil Hongarije het escalatiepotentieel van de conflicten in het voormalige Joegoslavië benadrukken.

Bosnië-Herzegovina

Een (relatief) onafhankelijk "Joegoslavisch" weekblad heeft gemeld dat de Servische president Milosevic een opvolger heeft gekozen voor zijn Bosnisch-Servische ambtgenoot Karadzic, met wie hij reeds geruime tijd in onmin leeft. Het zou gaan om professor Kecmanovic, één van de twee Serviërs die zitting hadden in het eerste presidium van Bosnië-Herzegovina na de verkiezingen van 1992. Volgens onbevestigde berichten zou er een coup hebben plaatsgehad die heeft geresulteerd in de vervanging van Karadzic. De voorzitter van het Bosnisch-Servische parlement, Krajisnik, heeft echter verklaard dat van een coup(poging) geen sprake is geweest.

Er bestaan zoals bekend reeds geruime tijd spanningen in de Bosnisch-Servische top, met name tussen Karadzic en opperbevelhebber Mladic. Deze spanningen uitten zich begin deze maand, toen Karadzic Mladic naar een onbetekenende post overplaatste en zelf het opperbevel overnam, maar dit besluit moest terugdraaien omdat de gehele Bosnisch-Servische militaire top zich ertegen verzette. De spanningen worden gecompliceerd doordat Milosevic bij de Bosnische Serviërs aandringt op concessiebereidheid ten opzichte van de Bosnische regering. Hiertegen is verzet gerezen van zowel Karadzic, die concessies houdt voor verraad aan de Groot-Servische staat, als Mladic, die het afstaan van veroverd gebied van de hand wijst. Tot op heden zijn zowel Mladic als Karadzic in functie gebleven omdat voor hen geen voor de hand liggende opvolger bestond. Het is echter zeker niet uitgesloten dat Mladic na zijn laatste confrontatie met Karadzic en het verlies van de Krajina aan Kroatië de zijde van Milosevic heeft gekozen. Daarbij kan een rol zijn gespeeld door de "Joegoslavische" militaire top, waarmee Mladic nog steeds goede betrekkingen onderhoudt.

Desondanks zal het niet eenvoudig zijn om Karadzic volledig van het toneel te verwijderen. De Bosnisch-Servische president ondervindt steun van vrijwel het gehele Bosnisch-Servische politieke establishment en ook van de invloedrijke Servisch-Orthodoxe Kerk. Tegen die achtergrond is wellicht gekozen voor een constructie waarin Karadzic formeel in functie blijft, maar in de praktijk de richtlijnen van Milosevic of Mladic dient uit te voeren. Betwijfeld moet echter worden of Karadzic daartoe bereid zal zijn.

Zoals gesteld heeft Kecmanovic enkele jaren deel uitgemaakt van het Bosnische staatspresidium. Dit bestond uit leden van de drie grootste bevolkingsgroepen om de etnische eenheid van Bosnië-Herzegovina te illustreren. Dit presidium is echter als gevolg van de Bosnische burgeroorlog uiteengevallen. Desondanks wordt aangenomen dat de aanhang van Kecmanovic met name bestaat uit Serviërs die loyaal zijn gebleven aan de Bosnische regering. Hoewel deze Serviërs zelf stellen dat zij in aantal groter zijn dan de volgelingen van Karadzic, is verre van zeker of Kecmanovic voor laatstgenoemden als leider aanvaardbaar zal zijn. In ieder geval moet van Kecmanovic worden aangenomen dat hij als president bereid zal zijn tot concessies, zoals aanvaarding van het plan van de Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina. Naar alle waarschijnlijkheid zou zo'n stap op nieuw verzet stuiten van de kant van Mladic c.s. Het is derhalve niet zeker dat de vervanging van Karadzic een stap zal betekenen in de richting van een politieke oplossing voor de problemen in Bosnië-Herzegovina.

Kroatië

Volgens recente meldingen vinden in Sector Zuid nog steeds "zuiveringsacties" plaats tegen Serviërs die daar zijn achtergebleven en nog strijd leveren tegen de Kroatische troepen. Deze acties zouden van Kroatische zijde met name worden uitgevoerd door eenheden van het Kroatische ministerie van Binnenlandse Zaken onder leiding van de opperbevelhebber van deze eenheden, KolGen Markac. De afgelopen dagen zouden deze eenheden nog 120 "terroristen" hebben gearresteerd. Deze meldingen zijn opmerkelijk omdat er uit blijkt dat er nog steeds sprake is van Servisch verzet in de Krajina. Hoewel niet gespecificeerd werd waaruit de genoemde "zuiveringsacties" bestaan, moet worden aangenomen dat in dat kader tevens schendingen van de mensenrechten worden uitgevoerd met als

doel de achtergebleven Serviërs te dwingen de Krajina te verlaten. In dat geval staan deze meldingen op gespannen voet met de Kroatische beweringen dat er geen sprake is van stelselmatige vervolging van de Serviërs in de (voormalige) Krajina, en dat er slechts individuele en niet door het bewind goedgekeurde uitwassen plaatsvinden.

De Amerikaanse ambassadeur in Kroatië, Galbraith, heeft verklaard dat de regering van de Krajina bij monde van premier Babic aan de vooravond van het Kroatische offensief in de Sectoren Noord en Zuid zou hebben ingestemd met herintegratie van de gehele Krajina in het Kroatische staatsverband. De internationale onderhandelaar Stoltenberg had Babic daarop een week de tijd gegeven om formeel met de Kroatische eisen in te stemmen. Om die reden oefende Galbraith zware kritiek uit op de Kroatische regering, omdat deze niet bereid was gebleken het offensief tegen de Krajina een week uit te stellen.

Het is denkbaar dat de toezegging van Babic slechts tot doel had nieuwe tijd te winnen. Babic zelf heeft zich altijd gemanifesteerd als een tegenstander van concessies aan Kroatië. Anderzijds is niet uitgesloten dat de regering-Babic, die bestond uit vertegenwoordigers van alle belangrijke partijen in de Krajina en die ten tijde van het Kroatische offensief slechts enkele dagen in functie was, inderdaad tot de slotsom was gekomen dat er geen praktisch alternatief (meer) bestond voor een compromis met Kroatië.

Indien deze melding van Galbraith juist is, wijst het feit dat de Kroatische president Tudjman het offensief niet heeft uitgesteld, erop dat Tudjman onder invloed staat van de legertop en de meer radicaal-nationalistische stromingen in de Kroatische politiek, die de voorkeur gaven aan gewapend optreden tegen de Serviërs boven onderhandelingen. Tegen die achtergrond is niet uitgesloten dat Tudjman op niet al te lange termijn ook zal besluiten tot gewapend optreden tegen Sector Oost, ondanks het escalatiepotentieel dat bij zo'n optreden bestaat.

Vorige week is de spoorlijn tussen Zagreb en Sector Oost ter hoogte van Slavonski Brod (west-Slavonië) opgeblazen. Daardoor zijn een locomotief en een wagon ontspoord, waarbij overigens niemand gewond is geraakt. Over de daders van de aanslag bestaat geen zekerheid, maar het meest voor de hand ligt dat hiervoor Serviërs verantwoordelijk zijn geweest, die wraak hebben willen nemen voor het Kroatische optreden in de Sectoren Noord, Zuid en mogelijk West. Tot op heden is, afgezien van artilleriebeschietingen op bevolkingscentra, eigenlijk nauwelijks sprake geweest van terrorisme in Kroatië of andere delen van het voormalige Joegoslavië, hoewel de mogelijkheden hiertoe duidelijk aanwezig zijn. Het is niet uitgesloten dat met name Kroatische Serviërs, nu gebleken is dat zij geen partij zijn voor de Kroatische strijdkrachten in een openlijk conflict, in versterkte mate hun toevlucht zullen nemen tot een dergelijk clandestiene manier van oorlogvoeren.

Een hoge Russische functionaris heeft onlangs de verantwoordelijkheid voor het Kroatische militaire optreden tegen de Krajina aan de zijde van de Kroatisch-Servische politieke top gelegd, omdat deze alle pogingen voor een politiek compromis drie jaar lang heeft doorkruist. Hoewel Rusland de Kroatische militaire operaties in de Krajina heeft veroordeeld, heeft het tevens aangedrongen op nieuwe onderhandelingen tussen Serviërs en Kroaten. Weliswaar heeft president Yeltsin onlangs gezin-

[REDACTED]

speeld op unilaterale opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië", maar hij heeft tevens gedreigd met (niet nader gespecificeerde) "krachtige maatregelen" tegen de Serviërs, indien dezen zich niet concessiebereid tonen. Uit al deze meldingen blijkt dat met name Yeltsin zelf een soortgelijke koers voorstaat als Milosevic, die eveneens bij de Kroatisch-Servische politieke leiding (tevergeefs) heeft aangedrongen op onderhandelingen met de Kroatische leiding. Overigens relateert Rusland het beleid met betrekking tot de Joegoslavische oorlog met name aan de effecten die dit kan hebben op de betrekkingen met het Westen; zo gebruikt het zijn positie in de internationale Contactgroep en de Verenigde Naties vooral om de status van supermacht te onderstrepen. In de praktijk is gebleken dat Moskou in dat kader vaak een positie inneemt die haaks staat op die van de andere leden van de Contactgroep en met name de VS.

Servië/Montenegro

[REDACTED] bronnen maken melding van geweld tussen Serviërs en Hongaren in de noord-Servische, voormalig autonome provincie Vojvodina. Dit geweld zou zijn ontstaan omdat uit Kroatië gevluchte Serviërs zich meester wilden maken van huizen van etnische Hongaren in Vojvodina. Zoals bekend worden de Servische vluchtelingen uit Kroatië in geheel "Joegoslavië" ondergebracht, ook in Vojvodina. Als reactie op het Kroatische optreden in de Sectoren Noord en Zuid heeft het "Joegoslavische" bewind een aantal etnische Kroaten uit Vojvodina uitgewezen. Tot op heden zijn er geen aanwijzingen voor een grootschalige uitwijzing van Hongaren, die in Vojvodina de grootste etnische minderheid vormen. Er zijn zelfs meldingen van gevallen waarin de Servische politie Hongaren beschermd tegen aanvallen door vluchtelingen.

Hoewel Hongarije in de praktijk in pro-Kroatische richting tendeeert, handhaaft het in het Joegoslavische conflict formeel een neutrale houding en onderhoudt het ook met "Joegoslavië" correcte betrekkingen, onder meer om geen aanleiding te geven voor represailles jegens de Hongaren in Vojvodina. Zo hebben beide landen hun paraatheid aan de grens met Kroatië verhoogd, maar tegelijkertijd onderstreept dat deze versterkingen niet tegen de ander gericht is. De genoemde voorbeelden van geweld tegen "Joegoslavische" Hongaren hebben dan ook vermoedelijk niet primair tot doel het buurland te betichten van onderdrukking van de Hongaarse minderheid in Vojvodina. Veeleer lijken zij gericht op het Westen. Hongarije heeft van de strijd in Kroatië in 1991/92, en met name van het feit dat bij die gevechten éénmaal onopzettelijk een Hongaarse grensplaats is beschoten, gebruik gemaakt om veiligheidsgaranties van Westerse (NAVO-)zijde te vragen. Vermoedelijk dienen de genoemde meldingen met name om het escalatiepotentieel van de oorlog in het voormalige Joegoslavië te onderstrepen en te benadrukken dat Hongarije hierbij betrokken kan raken.